

העלון מוקדש לעילוי נשמת
ר' אהרן הלוי בן מרים
 שנלביע ביום כ"ח טבת

פולל דעת שלמה
 ע"ש ולע"ג רבי שלמה חי זצ"ל
 בו לזאיוה ע"ה
 | טל 066430991 | סקס 052-6674679 | אנטלוק 077 | סולל אביסס | סולל סיידי |
פרשת בא
 גליון מס' 13

העלון מוקדש לעילוי נשמת
ר' רפאל בן ר' יצחק ורחל אבוה

ואזורי כן יצאו ברכוש גדול

הביאור הוא על פי משל על עני שבא לבקש צדקה, כאשר בעה"ב אומר תן לי 4 ש"ח, מיד מבין העני שרוצה לתת לו סך הכל 1 ש"ח, ויש לו רק מטבע של 5 ש"ח !

וכשבעה"ב מבקש 5 ש"ח, בכונתו לתת לו מטבע של 10 ש"ח ונמצא שהעני יקבל 5 ש"ח.

אולם אם בעה"ב מבקש 60 ש"ח, יש לו ביד שטר של מאה וישאר לעני תרומה הגונה על סך ארבעים ש"ח.

כללו של דבר ככל שבעה"ב יתבע יותר כסף מהעני, כך תגדל תרומתו !

ד) הפסוק אומר שמחנו כימות עיניתנו, מלשון עינוי, כשאבא צריך לתת סטירת לחי לכן שלו, אח"כ הוא גם מפיס אותו בסוכריות וכדומה, כך נוהג הקב"ה עם בניו. לפעמים הוא צריך לתת צרה, להעמיד בנסיון שיש בו עינוי, אבל אח"כ הוא גם מפיס אותו ומשמח אותו וכגודל העינוי כך גודל השמחה !

לכן חייב אדם לברך על הרעה יותר ממי שאין לו רעה, כי עצם הדבר שהקב"ה הביא עליו רעה, יש כאן הכנה לקבלת טובה גדולה, וכבר מיד יש להודות על הרעה, כי בלי הרעה לא היה מקבל את הטובה.

זה גם הביאור לדברי רבן גמליאל, כל מי שלא אמר שלושה דברים האלו לא יצא ידי חובתו, ואלו הן פסח, מצה ומרור. והנה פסח ומצה מראים על הגאולה ועל הישועה ומרור מורה על השעבוד והמרירות, וא"כ לכאורה הסדר אינו נכון, מדוע הזכיר פסח ומצה ורק אח"כ מרור הרי איפכא מסתברא ? וצריך לומר שבא להשמיענו חידוש גדול, נכון שצריך להודות על המצה ועל הפסח שהם סימני הגאולה אבל לא לשכוח להודות גם על המרור כי המרור הוא סיבת הטובות !

ה) והנה כברית בין הבתרים יש את הבסיס של הקמת כלל ישראל, תחילתו של תהליך התהוות כלל ישראל הוא בשעבוד מצרים וסופו במתן תורה. ויש לתמוה, אם כן למה אין שום זכר למתן תורה כברית בין הבתרים ? הרי עיקר הברית היא בשביל מתן תורה ? וא"כ צריך לומר דמה שכתוב "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" הכוונה למתן תורה שאין לך רכוש יותר גדול מהתורה. ודברים של טעם הם, דלכאורה איך אפשר לפצות על שעבוד של יותר ממאתים שנה ? וכי כמה גרושים הם פיצוי הולם, מי ירצה להיות עבד משעובד באכזריות בשום הון שבעולם ? השכר הכולם ביותר הוא רק שכר רוחני שהוא לקבל את תורתו של השם יתברך, וזה מה שהבטיח השם לאברהם אבינו !

א) "דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו..." אומר רש"י אין נא אלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו צדיק אברהם, ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. ומקור הדברים הוא בגמ' ברכות (ט):

ורבו השאלות במאמר זה:

- i. משמע שהקב"ה הקפיד שבנ"י יקבלו רכוש גדול רק כדי שלא יאמר אותו צדיק אברהם, והרי הקב"ה היה צריך לקיים הבטחתו אף בלי התלונה של אברהם ?
- ii. ועוד מבואר שם בגמרא וישילום בע"כ של ישראל ומדוע בנ"י לא נטלו את ממונ המצרים מרצון והיה צריך להזהירם ולבקש מהם על כך ?
- iii. בציווי כתוב "דבר נא באזני העם", וכידוע העם משמע הפחותים שבעם, ואילו בזמן העש"ה, כתוב "ובני ישראל עשו כדבר משה, וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות", כאן הלשון היא בנ"י, משמע החשובים שבעם, מה פשר ההבדל בלשון ?

ב) "ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך, ואומר לך בדמיך חיי, ואומר לך בדמיך חיי", מכאן למדו חז"ל שבזכות דם מילה ודם פסח נגאלו ישראל ממצרים, מפני שמסרו נפשם.

אולם במדרש רבה (יט,ה) מסופר כאשר משה אמר להם למול, בנ"י לא הסכימו כלל, אמר הקב"ה למשה אתה תשחט את הפסח שלך ותחיל לצלות אותו, ופתח הקב"ה שערי גן עדן, ונכנסם ריח של גן עדן בבשר של משה רבינו, מיד התאספו אצלו כולם ואמרו לו תן לנו מהקרבן שלך. אמר להם משה הרי הפסוק אומר "וכל ערל לא יאכל בו" אסור לכם לאכול. מיד הסכימו למול ואז עשו גם כן קרבן פסח.

ויש להתבונן הרי כל הסכמתם למול הייתה רק מתוך בולמוס לבשר של משה, ומדוע נחשב להם כזכות ?

ותו קשה טובא ? הלא כל הרשעים כבר מתו בזמן מכת חושך, ושנשאר רק הצדיקים שהיו ראויים להגאל, ומדוע הם לא הסכימו למול ?

ג) יסוד הדברים נראה לכאור בעזר השם יתברך ע"פ מה דאיתא בברכות (דף נד). חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, והיינו שצריך להודות להשם יתברך על הרעה ועל הטובה. ויש לשאול, דמשמע שמי שאין לו לא רעה ולא טובה לא צריך להודות אבל מי שיש לו רעה צריך להודות. מה ההיגיון בזה ? יציב בארעא וגיורא בשמי שמיא ?

ו) אמנם כדי לדעת להעריך את יוקרה ותפארתה של תורה, צריך חושים לזה, צריך רגישות ועדינות בכדי לחוש את ההנאה הרוחנית הגדולה הטמונה בה. ואיך עבד מגושם הרגיל בטיט ובלבנים יכול להתעורר ולהרגיש את המתקנות שבדרך הגמרא?

אכן השעבוד לא היה רק בגוף אלא גם ובעיקר בנפש, ההרגש נחלש החוש נעלם והנשמה היתה כמעט גוססת, לא היו להם את הכלים להרגיש את הסיפוק וההנאה שיש בקיום מצוה. הרשעים שמתו במכת חושך היו בדרגה שהנשמה שלהם מתה לגמרי, בלי אפשרות להתעורר ולחזור לחיים רוחניים, אבל גם אלה ששרדו, נפגעו מאוד, והיה צורך לעשות להם החייאה לנשמה! ובעצם מה שלא הסכימו למול, לא היה מרוע לב חלילה, אלא הלב של הנשמה לא היה בו דופק כמעט, והיה צריך שוק חשמלי לזעזע אותו. לכן הקב"ה פתח שערי גן עדן ושפך כמות גדולה של חמצן רוחני. לא הבשר והבלומוס משכו אותם, אלא ההנאה הרוחנית גרמה להם להתעורר, הנשמה יצאה מהתרדמה, ואז "מכים אותו עד שיאמר רוצה אני", אחרי ביצוע החייאה, הנשמה בעצמה הסכימה והתרצתה לקיים ברית מילה! ההוכחה הגדולה למהלך זה, שאם אכן המשכיחה היתה של בולמוס ממש, של ריח בשר צלוי, למה אף מצרי אחד לא הרגיש גם כן את הבולמוס? למה אף מצרי לא בא לבקש לטעום מהבשר הטעים? ע"כ הנאה רוחנית היתה כאן, ומה להם למצריים בהנאה רוחנית?

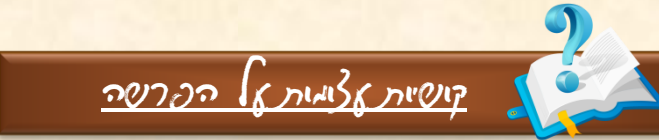
ז) גם לאחר שביצוע החייאה הצליח, והדופק הרוחני חזר והסכימו למול, אבל כל זה היה מלאכותי, משהו חיצוני, פשוטי העם חזרו לתרדמה אולי פחות חריפה, אבל הדופק לא חזר באופן סדיר. להם, יהיה קשה להרגיש את מתקנות התורה וכשיקבלו את התורה ירגישו מקופחים, איפה הפיצוי לשעבוד? הם לא יצליחו להבין ולחיות את השמחה שבתורה, ולהם דאג הקב"ה: אף על פי שהבטחתי רכוש גדול וקיימתי, נתתי את התורה, אבל הם לא מבחינים שזה רכוש גדול. לכן אותו צדיק יבוא בטענה "ויצאו ברכוש גדול" לא קיים בהם. מטעם זה אמר הקב"ה "דבר נא באוזני העם", העם היינו הפחותים שבעם, אלו שלא יכולים כ"כ ליהנות מהתורה, לפחות שיקבלו פיצוי דרך כסף וזהב שזה דבר שהם מבינים, אינם רשעים חלילה, אבל פשוט הנשמה שלהם כבויה, החושים כבויים, עד כדי כך שאפילו תאוות גשמיות אין להם. אפילו לכסף לא יהיה להם תיאבון בתחילה. לכן אמר השם "דבר נא" אין נא אלא לשון בקשה, הם כ"כ עבדים בנשמה שאפילו לכסף אין להם שאיפה, לכן תשכנע אותם לקחת בעל כרחם, ובכך שהחשק לכסף יתעורר, לפחות יהיה להם פיצוי הולם לפי הרמה שלהם, לשיעבוד ולעינוי.

ואע"פ שה' אמר רק לפשוטי עם לקחת כסף, בזמן העשייה אפילו בני" לקחו כסף והיינו החשובים שבעם. למרות שיש להם כלים ליהנות מהתורה אבל עדיין לא טעמו טעם זה ולא קבלו פיצוי, לכן מעצמם באו ולקחו משלל מצרים שיהיה להם פיצוי עד הפיצוי אמיתי בזמן מתן תורה.

ח) חשוב לדעת שאחרי כל צרה או כל ניסיון שלא יבוא ח"ו, יש זמן מיוחד של עת רצון, של קירבה מיוחדת להשם יתברך, זה זמן מסוגל לתפילות ובקשות, וזמן מיוחד של סיעתא דשמיא אבל צריך להשכיל, לדעת איך להשתמש בזה ולא לבזבז את ההזדמנות הגדולה הזאת לדברים שאין בהם ערך. משה רבנו אחרי חטא העגל, אחרי זמן של כעס גדול, הגיע הפיוס והרצון, מיד הוא ביקש "הראני נא את כבודך" ביום רגיל לא היה מעיז לבקש כזה דבר, אבל ידע איך לנצל טוב את העת רצון המיוחד שהיתה אז!

עוד דבר צריך להתעורר כי מי צאתך מצרים הראנו נפלאות, מתקרבת הגאולה העתידה, בקצב גדול, וכל חשקנו ומאויינו בגאולה זאת היא לסלק מעלינו עול מלכות, עול דרך ארץ, כדי לזכות ולשבת באוהלה של תורה, להיות פנוי בלי טרדות והבלי הזמן. לא יהיה צורך לעבוד ולהתפרנס, רק ללמוד תורה. ואלו שלא זכו לטעום טעמה של תורה ויש להם טעם מדומה בעבודה (איך אפשר להרגיש הנאה בדבר שאינו אלא קללה "של בזיעת אפך תוכל לחם"), מה יעשו בגאולה? זה הרי יהיה סבל ועינוי בשבילם?

לכן כבר מהיום יש לנו להתחנך כדי להתרגל לטעמה של תורה, וכשם שאז פתח הקב"ה שערי גן עדן, גם היום פתח הקב"ה שערי גן עדן והכניס ריחות בתורה הקדושה, עד כדי כך שהיום אפשר להרגיש הנאה בלימוד כבר בתחילת הלימוד!

1. כידוע יציאת מצרים היתה בחיפזון, והטעם משום שהגיעו למ"ט שערי טומאה ואילו היו מתמהמהים קצת יותר היו נופלים לגמרי, הרי המשיכו להדרדר. וזה תמוה, כי דין מצרים נמשך על פני שנה ובמשך שנה תמימה קבלו שיעור של אמונה, וראו ניסים גדולים, אם כן איך המשיכו להידרדר?
2. אמרו חז"ל בזכות ארבע דברים נגאלו ממצרים, שלא שינו שמם, לא לבושם ולא לשונם ולא היה בהם דלטוריא. מצד שני אם הקב"ה ציווה למול לפני קרבן פסח, סימן שלא מלו. איך אפשר להבין מציאות של יהודי ששובש שטריימל ומדבר אידיש, ואין לו ברית מילה?
3. החדש הזה לכם ראש חדשים, במצרים לא נהג אז קידוש החדש, וא"כ לא היה נחוץ לדבר על מצוה זו, ולמה השם ציווה אותה מיד עד כדי כך שהיא המצוה הראשונה בתורה הרי זה לא נראה אחד מעיקרי היהדות? מאידך רואים שהיוונים ביטלו שבת מילה וראש חודש, וכי ר"ח זה אחד מעיקרי היהדות כמו שבת ומילה?
4. הנה בדין תענית בכורות, הדין הוא שבין בכור מן האב ובין בכור מן האם חייבים להתענות, והטעם כי בין זה ובין זה נצלו ממכת בכורות. אם כן מדוע רק בכור מן האם קדוש בכורה, ולא בכור מן האב, הרי העבודה בכורות היתה גם לבכור מן האם?
5. מהפסוק משמע שאחרי שהקב"ה הרג את בכורי מצרים, לקח לו את בכורי ישראל לעבודה וא"כ לפני מכת בכורות, העבודה לא היתה דוקא בכורות. ותימה שהרי עשו היה בכור והיה עובד עבודה, והרי עדיין לא היתה מכת בכורות? וכי תימא מכיוון שאז קיימו את כל התורה אף שלא ניתנה והרי מדין תורה כהן עובד ולא בכור, ודין בכור היה זמני, א"כ למה דוקא עשו היה בכור לעבודה ולא יעקב שהיה יותר חכם וחשוב ממנו?

שבת שלום